

Верцадло

Яків Щоголів

Колись в хороми я зайшов,
Давно покинуті панами,
І ряд покоїв перейшов,
Набитих зерном та мішками.

Сітками сірих павутин
Кутки личина заснувала;
Горорізьба і з стель, і з стін
Давно додолу поспадала.

Ощадок пізній старини,
Покрито чорною габою,
Повздовж високої стіни
Верцадло[1] висло перед мною.

Я з нього тую стяг габу
І кору пилу стер доценту;
Тоді, у пізнюю добу,
Дивитись в нього став без встренту[2]

Тонуло все в вечірній млі;
Мені ж вчало воно здаватись,
Що в дорогому кришталі
Неначе стало вияснятись.

Неначе сонце піднялось,
На землю весело гляділо,
І морем світа облилось
Все, що під небом зеленіло.

Сміялися озір круги,
Степи, діброви і долини,
Гаї, подоли і луги
Моєї пишної родини.

Із-за широкого Дніпра
Сюди од лядської неволі

Ішов народ шукать добра,
Ніким нерушимої долі.

З тії далекої пори
Степи побачили оселі:
Вставали в балках хутори,
Селились слободи веселі...

Задумавсь я. Тимчасом світ
Почав в верцадлі примеркати,
І інших став мені приміт
Кришталь чудовий виявляти:

Мов не такі степи й луги,
Мов іншу бачу я планину,
Широка хмара округи
Покрила бідну Україну.

В хоромах аляр[3] і огні
Хижацтва й ліні темне царство:
Без сна й покою, ночі й дні
Веде бенкети господарство.

А той народ, що з-за Дніпра
Колись од лядської неволі
Сюди прийшов шукать добра,
Нічим нерушимої долі,

В важких кайданах на ногах,
З залізним ланцюгом на спині,
Став кметом пана і потяг
Свій піт гарячий в панські скрині

В верцадлі інший світ пробіг:
Десть ділись барми[4] і жупани;
Дивлюся я: з мужицьких ніг
Упали ланцюги й кайдани.

І ждав я в той великий час,
Щоб сонце з неба засміялось,—
Так промінь гаснув і погас,

І сонце в хмари заховалось.

І звикши ретязі таскать,
Не мавши розуму, ні сили,
Щоб щастя в праці одшукать,
Побрів народ, як очманілий.

Побрів од шинку до шинка,
Та й впала там його рахуба[5];
А тричі проклята рука
Жидюги, німця й салогуба,

Простягти змолоду пугу,
Тепер грішми набиту жменю,
Грабаста землю золоту
У їх безоднюю кишеню...

Верцадло чисте тепло в млі;
Ще довго в нього я дивився,
Та тільки в темнім кришталі
Із неба промінь не світився...

1882

Примітки:

[1] Дзеркало, свічадо, люстро.

[2] Без упину (польськ.).

[3] Гомін, гармидер (нім.).

[4] Убрання.

[5] Розум.